

Kaderrichtlijn water: geen uitstel, maar stevige inzet nodig

11 september 2025

De balans tussen economie en ecologie slaat in Nederland al decennia door naar economische belangen op de korte termijn. Het resultaat is een economie die er goed voor staat, terwijl de waterkwaliteit in ons land de slechtste is in de EU en we het grootste verlies aan biodiversiteit hebben.

Met de huidige koers stevent Nederland af op een ernstige watercrisis. Daarom roepen wij de provincie op om juist krachtige regie te nemen. Wij bepleiten een versnellingsaanpak gericht op het terugdringen van grondwateronttrekkingen en indirecte lozingen, en van emissies van nutriënten en bestrijdingsmiddelen uit de landbouw. De provincie heeft daarvoor een eigen verantwoordelijkheid én meer instrumenten dan nu worden gebruikt.

Bedrijfsbelangen boven gezonde ecosystemen

Op verzoek van de coalitiepartijen wordt deze maand gesproken over een 'realistische' benadering van de KRW-doelen, met een 'economisch proportioneel' KRW-beleid en een 'balans tussen ecologie, economie en uitvoerbaarheid'. Dit lijkt te suggereren dat streven naar de wettelijk vastgelegde resultaatverplichtingen eigenlijk niet realistisch is. Het agendaverzoek straalt uit dat wordt gezocht naar ruimte om af te wijken van de KRW-doelen voor 2027, in het bijzonder voor de landbouwsector.

Wij zouden graag meer verantwoordelijkheidsgevoel zien bij de provinciale politiek en bestuurders. We roepen u op om juist een stevige extra inzet te plegen om de kwaliteit van ons water op orde te krijgen, op basis van een integrale benadering die ook bijdraagt aan andere natuur- en milieudoelen. Immers, met de huidige koers stevent Nederland af op een ernstige watercrisis.

De slechte waterkwaliteit in Nederland wordt grotendeels veroorzaakt door de doorgaande waterverontreiniging in Nederland zelf, waarbij nutriënten en bestrijdingsmiddelen uit de landbouw en chemische lozingen uit delen van de industrie hoofdoorzaak zijn. Voor nutriënten is sinds 2021 de afname gestagneerd en is zelfs sprake van een toename van concentraties in het oppervlaktewater. Dit vormt een ernstige bedreiging voor het waterleven. Voor het grondwater zijn er problemen in verschillende typen beschermde gebieden, waaronder de grondwaterafhankelijke natuur. Een belangrijke oorzaak is de te grote grondwateronttrekking, met name op de zandgronden.

Nederland heeft aan de wieg gestaan van de Kaderrichtlijn Water. We hadden al in 2015 aan de resultaatverplichtingen uit deze richtlijn moeten voldoen. Toch blijven Rijk en provincies noodzakelijke maatregelen voor zich uitschuiven, net zoals bij de Nitraatrichtlijn en de Vogel- en Habitatrichtlijn. Bedrijven die vervuilende stoffen maken en uitstoten nemen niet of onvoldoende de verantwoordelijkheid die ze moeten nemen op grond van het voorzorgsbeginsel en andere milieuprincipes. Dan moet de overheid regulerend en handhavend optreden.

Steeds weer krijgen echter specifieke bedrijfsbelangen prioriteit boven gezonde ecosystemen. Daarmee wordt het recht van inwoners op een schone leefomgeving geschonden. Het is – zoals we zien bij stikstof – niet alleen in het belang van onze eigen gezondheid en die van de natuur, maar ook in het belang van bedrijven, boeren en een toekomstbestendige economie om de KRW-doelen te halen.

Daarom roepen wij de provincie op om krachtige regie te nemen. Wij bepleiten een versnellingsaanpak gericht op het terugdringen van grondwateronttrekkingen en indirecte lozingen, en van emissies van nutriënten en bestrijdingsmiddelen uit de landbouw. De provincie heeft daarvoor verantwoordelijkheden en instrumenten, zoals de externe deskundigen bij het ronde-tafelgesprek op 3 september hebben toegelicht. De provincie kan ook het initiatief nemen tot het instellen van een bestuurlijke stuurgroep met helder verdeelde verantwoordelijkheden.

Trek meer geld uit voor water

In het agendaverzoek wordt gesignaleerd dat Gelderland in de uitvoering van maatregelen vertraging oploopt door een tekort aan middelen. Het is een politieke keuze geweest van de provincie om maatregelen voor de KRW-‘restopgaven’, die waren ondergebracht in het VLGG, geheel afhankelijk te maken van het NPLG-transitiefonds. Wij hebben u na het wegvallen van het transitiefonds in het najaar 2024 opgeroepen om extra middelen voor KRW-doelen uit te trekken in de provinciale begroting én om ruimtelijke instrumenten beter toe te passen ([zie o.a. onze nieuwsbrief PS 11-24 over KRW-doelbereik en relatie met VLGG](#)). Deze oproep herhalen wij.

Op dit moment wordt, met het oog op vergunningverlening, alle menskracht en middelen gericht op de smalle stroken rond stikstofgevoelige natuur, terwijl elders ook urgente maatschappelijke opgaven zijn. Wij ondersteunen de motie van een groot aantal fracties om ook middelen beschikbaar te stellen voor integrale gebiedsprocessen buiten het ‘strokenbeleid’.

Zet ruimtelijke regels breder in voor effectieve sturing op landgebruik

Provincies en gemeenten denken vaak dat zij beperkt zijn in hun opties om te sturen op bijvoorbeeld mestaanwending en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Dat is een misvatting. Terecht hebben de VNG en de Unie van Waterschappen het kabinet opgeroepen om meer regie te nemen en scherpere keuzes te maken om te vermijden dat veranderend

grondgebruik de uitdagingen in ons land nog groter maakt.¹ Tegelijk hebben alle overheidslagen op grond van de Omgevingswet mogelijkheden om bij te sturen bij overschrijding van waterkwaliteitsnormen.

Gelderland heeft een goed voorbeeld gegeven door in de Omgevingsverordening de niet-biologische bollenteelt in grondwaterbeschermingsgebieden te verbieden. Maar er kan en moet meer gebeuren, bijvoorbeeld in kwetsbare beekdalen en rond kwetsbare natuur. Dit is een zeer urgente opgave, gegeven de snelheid waarmee grasland wordt omgezet naar intensieve teelten. Het volstaat niet om te blijven wijzen naar de rijksoverheid, die nalaat te doen wat nodig is. Het voorgestelde 8ste actieplan Nitraatrichtlijn van het demissionaire kabinet is ontoereikend voor zowel de doelen van de nitraatrichtlijn als die van de KRW.²

Eerder deelden wij al met u de *Factsheet aanpassen grondgebruik voor KRW* van FLO Legal, met een overzicht van juridische instrumenten.³ Wij wijzen ook op de gemeentelijke handleiding *Regulering bestrijdingsmiddelen*, voor mogelijkheden die gemeenten hebben.⁴ Om normoverschrijding in het grondwater en oppervlaktewater tegen te gaan is de provincie bevoegd om eigen maatwerkregels te stellen in de omgevingsverordening, of instructieregels op te nemen voor gemeenten en waterschappen. Bijvoorbeeld voor het toepassen van mest, het uitsluiten van teelten als aardappelen, mais en snijbiet, of het verbreden van teeltvrije zones. Om te vermijden dat verdere intensivering plaatsvindt kan de provincie een voorbereidingsbesluit nemen. Een verdergaande optie is sturen op functiewijziging naar natuur, bijvoorbeeld in een kwetsbaar beekdal. Dergelijke dwingende regels maken het mogelijk om agrariërs te compenseren voor het aanpassen van hun activiteiten.

Uiteraard is – net als bij de voorgestelde maatregelen voor stikstof in de ‘stroken’ – ook van belang om via effectievere VTH de niet-vergunde en illegale emissies en lozingen aan te pakken.

Wij vragen tot slot uw aandacht voor de bufferstroken rond kwetsbare beken. Dit was als ‘KRW-restopgave’ een belangrijk thema binnen het VLGG en in de beoogde gebiedsprocessen, waarover we nu weinig meer horen. Het provinciebestuur heeft aangegeven dat in plaats van 150 meter ook stroken van 40 meter kunnen volstaan, maar wij missen een feitelijke onderbouwing hiervan.

¹ <https://vng.nl/sites/default/files/2025-07/20250715-brief-kabinet-veranderend-grondgebruik.pdf>

² Een ex-ante analyse van de WUR laat zien dat dit actieplan zal leiden tot een verslechtering van de oppervlaktewaterkwaliteit. Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/07/14/ex-ante-onderzoek-8e-nitraat-actieprogramma>. Zie ook de reactie van de gezamenlijke natuurorganisaties op dit concept: <https://www.internetconsultatie.nl/concept8eactieprogrammanitraatrichtlijn/reactie/314998/bestand>

³ [Factsheet aanpassen grondgebruik | Informatiepunt Leefomgeving](#)

⁴ <https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2024/12/Gemeentelijke-handleiding-Regulering-Bestrijdingsmiddelen.pdf>